

röviden

M1: nő a díj

● Budapest (MTI)

Módosulnak az M1-es autópályadíjak március 20-tól. Az Első Magyar Koncessziós Autópálya Rt. (Elmka Rt.) tíz százalékkal emeli a személygépkocsik, illetve a kisteherautók díjait és 12,5 százalékkal növeli az autóbuszok tarifáit. A nehézharterautóknak és a kamionoknak viszont 15 százalékkal kevesebbet kell majd fizetniük az M1-esen. A bíróság április 9-én tárgyalja a Magyar Autóklub által az M1-es autópálya díjmérséklése ügyében indított pert másodfokon. A Gazdasági Versenyhivatal pedig a jövő hét csütörtökön tárgyalja az autópályán kihelyezett információs táblák ügyét. A díjemelés szükségességéről és mértékéről a koncessziós társaság igazgatósága legutóbbi ülésén döntött.

Gyanús portás

● Győr (MTI)

A Győri Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár műkin-cseinek ellopásával az intézmény portását gyanúsítja a rendőrség. A ügyben befejeződött a nyomozás, a bűnügyi iratokat vádjavaslattal továbbították az ügyészségnek. Az intézmény kiállított terméiből eltűnt hat kódex és ósnyomtatvány, köztük II. Rákóczi Ferenc imakönyve. A műkincsek eszméi értéke szakértői vélemény szerint meghaladja a 213 millió forintot. A helyszíni szemlén megállapították, hogy az elkövető erőszak alkalmazása nélkül hatolt be a kiállítótér-mekbe. Az értékek eddig nem kerültek elő, felkutatásukra országos és nemzetközi körözést rendeltek el.

Gyomfésű

● Tét (MTI)

Nagyobb teljesítményű munkagépeket fejleszt ki a téti Sokoró Kft. A Győr-Moson-Sopron megyei településen tevékenykedő társaság új konstrukcióinak egyike az a trágyaszóró berendezés, amelynek adaptere 8-10 méter szélességben teríti el a talajerő-pótlót, míg a korábbi gépek szórási szélessége legfeljebb három méter. Az új munkagép segítségével háromszor nagyobb területet tudnak a gazdák egy menetben rágyázni. A nagyobb munkaszélesség jellemzi a magágyelőkészítő kombinátort is, amely egyszeri nekilendülésre hat és fél méter szélességben képes a talajt megdolgozni. Ennél nagyobb kapacitású a fésűsborona, egyszerre kilenc méter szélességben fordítja ki a kelő gyomokat a földből.

Átkelés

Az Európai Unión belüli integrációt veszélyeztetné, ha a kelet-európai országok túlságosan gyorsan jutnának be az EU-ba - nyilatkozta Karl Stix burgenlandi tartományfőnök az egyik osztrák adó híradójában.

Lehet, hogy a Styxen átjutunk, de Stixen nem egykönnyen.

P. Sz.

A kormányfő hiába várt a gazdákra

● Budapest (MTI)

A kormánynak ki kell tartania bizonyos elvek mellett. További érdemi engedményekbe nem tudok belemenni. Nem vagyok hajlandó a közteherviselés arányosságát érintő érdemi változtatásokra - jelentette ki Medgyessy Péter az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága ülésének szünetében, amikor újságírók a kiskörösiekkel folytatott tárgyalásokról kérdezték.

- A kiskörösieket a miniszterelnök hívta meg Budapestre - hangoztatta a pénzügyminiszter -, én nem engedhetem meg magamnak, ha a miniszterelnök egy találkozóra meghív, hogy azon ne vegyek részt. Amikor a közteherviselésbe bizonyos köröket bevonnak, az ellenállást, egyfajta mozgalmat vált ki. Az 1997-es változások esetében is még mindig az a helyzet, hogy a bérből és fizetésből élők terhei lényegesen - kétszer - mag-

A kiskörösi „vezérkar” (balról, az előtérben: Zsika György és Kósa Gyula) helyet foglal a Pénzügyminisztériumban rendezett tanácskozáson. (MTI Telefoto)

sabbak annál, mint amit a kistermelők fizetnek. Ezt akkor is ki kell mondani, ha az emberek vidéken, Kiskörösön másként érzik. Ez a valóság - hangsúlyozta Medgyessy Péter.

A kiskörösiek nem mentek el a Horn Gyula miniszterelnök által javasolt szerdai

találkozóra. Ezt a Mezőgazdasági Termelők Országos Érdekvédelmi Szövetségének képviselői a Pénzügyminisztériumban tartott agrár-egyeztető fórumról távozva jelentették be.

- A kormány ezennel befejezettnek tekinti a tárgyalásokat - jelentette ki Horn

Gyula azon a sajtótájékoztatón, amelyet a kiskörösi kistermelők képviselőivel tervezett találkozó meghiúsulása miatt hívtak össze.

Leszögezte: ezek után a kormány a korábbi döntésnek megfelelő törvénymódosításokat terjeszti a parlament elé.

● Népfogyatkozás (2.)

Egykék országa

A születésszám csökkenésének okait elemezve Klonkai László a következőket sorolja:

- Magyarországon az értékrend megkívánja, hogy gyermeket a házasságban élők vállaljanak, s nálunk nem elfogadott (még) az életjárási kapcsolatban fogant gyermek. Mivel Magyarországon egyre kevesebb házasság kötött, s mind több életjárási kapcsolat létesül, a gyermekszám a házasságkötések csökkenése következtében kevesebb. Csongrád megyében 1970-ben 4065 házasságkötés történt, tavaly már csak kétezren szentesítették kapcsolatukat anyakönyvezető előtt.

- A születésszám-csökkenés irányába hat - folytatja a szociológus -, hogy a nők jelentős része lényegesen későbbi életkorban megy férjhez, mint évtizedekkel ezelőtt tette. Kitolódott a házasságkötés időpontja, s az a nő, aki jóval 20 éves kora felett köt házasságot, sokkal kevesebb hajlandóságot érez arra, hogy több gyermeknek adjon életet. A házasságkötések

időpontjának kitolódása összefügg a nők továbbtanulásával, hiszen mire a lányok befejezik tanulmányaikat, jóval túl vannak a húszon. Az iskolázottsági szint és a gyermekvállalási hajlandóság más összefüggést is mutat. Minél magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik egy nő, annál kevesebb gyermeket vállal. A csak általános iskolai végzettséggel rendelkező nők több gyermeket szülnek, mint a főiskolai, egyetemi diplomát szerzett asszonyok. A diplomás nők később alapít családot, mint a kevesebb iskolát végzett nő társa, aki már húsz alatt férjhez megy. Az egyetemi végzettségre pályázó nő 25 éves kora előtt nemigen gondolhat családalapításra, gyermekszülésre. Ebben a korban viszont már - legfeljebb - két gyermeket vállal.

- S hogy a gyermekek száma mind kevesebb lesz a családokban, prognosztizálható - mondja Klonkai László -, hiszen látjuk, olyan generáció érik felnőtté, amely nem ideális családmodellt lát maga körül. A fiatalok azt ta-

pasztalják, hogy a házasságok zöme tönkremegy, vagy ha mégis együtt marad a férj és a feleség, sok esetben zűlalt családi életet élnek. Az, aki ilyen közegben, hangulatban nő fel - márpedig sok-sok fiatal ilyen családban érik felnőtté -, nem a gyermekekben bővelkedő, harmonikus családi életet tartja követendő mintának.

Klonkai szerint az alacsony és egyre csökkenő születésszám oka az is, hogy több olyan generáció nőtt már fel, amelynek tagjai nem 4-5 testvér, hanem legfeljebb egyet-kettőt tudhattak maguk mellett. Felnőtté válva általában akkora családot terveznek és valósítanak meg, amekkorában ők nőttek fel. A családtervezés ez okból is a kisebb gyermekszám irányába mozdult el.

A szociológus a gyermekvállalás ellen ható tényezőnek tartja, hogy súlyos anyagi terhet jelent a családoknak a gyermek(ek) felnevelése. Régen egyszerűbb volt, mint ma, amikor nagy energiát, odafigyelést, pénzt igényel, ha a család embert akar faragni csemetéjéből, márpedig ez a vágya minden felelősen gondolkodó szülőnek.

Kalogai Katalin

A népességszámcsökkenés mutatói, 1996. (Forrás: KSH)

Területi egység	Természetes szaporodás illetve fogyás (-)		Csecsemőhalálozás		Válás	
	szám szerint	1 000 lakosra	szám szerint	1 000 élve szülőltre	szám szerint	1000 lakosra
Budapest	-12 400	-6,5	160	10,3	5 000	2,6
Bács-Kiskun	-2 200	-4,1	50	8,8	1 100	2,0
Baranya	-1 400	-3,4	40	9,5	900	2,2
Békés	-2 000	-5,0	60	14,6	900	2,2
Borsod-Abaúj-Zemplén	-1 400	-1,9	90	10,1	1 600	2,2
Csongrád	-2 300	-5,4	50	11,6	1 100	2,6
Fejér	-800	-1,9	50	11,4	1 000	2,3
Győr-Moson-Sopron	-1 300	-3,1	40	9,8	700	1,6
Hajdú-Bihar	-500	-0,9	60	9,1	1 100	2,0
Heves	-1 500	-4,6	30	9,4	700	2,1
Jász-Nagykun-Szolnok	1 600	-3,8	60	13,3	800	1,9
Komárom-Esztergom	-1 000	-3,2	30	9,4	800	2,6
Nógrád	-1 100	-5,0	30	13,0	500	2,3
Pest	-2 100	-2,1	130	11,8	2 300	2,3
Somogy	-1 800	-5,4	50	14,7	700	2,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	500	0,9	100	12,7	900	1,6
Tolna	-1 100	-4,4	30	12,0	500	2,0
Vas	-1 300	-4,8	20	7,7	500	1,8
Veszprém	-1 000	-2,6	40	10,5	700	1,9
Zala	-1 600	-5,3	20	7,1	600	2,0
Külföld, ismeretlen, hajléktalan	-100	-	10	-	100	-
Összesen	-38 000	-3,7	1 150	10,9	22 500	2,2

jegyzet

Hatalom és szolgálat

Mások felelősségérzetével visszaelni nem tisztességes. A kormányzat mégis rendre ezt teszi. A pénzosztók biztosak abban, hogy egyes társadalmi csoportok - az egészségügyiek, a pedagógusok, az egyetemi oktatók -, még ha demonstrálni az utcára vonulnak is, sztrájkolni csak a legvégső esetben fog-nak. Mert tudják, hogy munkájuk szolgálat, és beteg emberek, gyermekek jövőjéért aggódó szülők rovására nem zsarolhatják a döntéshozókat. Persze ezáltal e csoportok érdekérvényesítő képessége is jóval gyengébb.

Törvény született a közalkalmazotti bértábla módosításáról, az érintett intézményeket tehát jogszabály kötelezi a többletjüvedelmek kifizetésére. A tudományegyetemek - elsőként a JATE - osztottak, szoroztak, és már hetekkel ezelőtt jelezték a minisztériumnak, hogy nem rendelkeznek a törvény végrehajtásához szükséges összeggel. A minisztérium pénzügyi szakemberei pedig az intézmények bevételeire hivatkozva állították: ott van az egyetemeken a szükséges pénz a módosított bértábla szerinti kifizetéshez. A probléma csak az, hogy az egyetem bevételei nem használhatók fel szabadon; nem fordíthatók bérki-egészítésre. A legnagyobb bevételi tétel, a megnövelt képzési normatíva fejlesztési célokra szolgál, ha elvonják onnan, ahova szánták, nem marad pénz bizonyos képzési területek alulfinanszírozottságának enyhítésére. A másik bevételi forrást, a hallgatói tandíjből befolyó összeget a JATE vezetői szerint azért nem szabad bérekre fordítani, mert annak közvetlen hallgatói érdekeket kell szolgálnia. Ebből kell megvalósítani például a Szegeden égetően szükséges kollégiumi és tantermi fejlesztéseket - mely beruházásoknak más forrása nincs. Az egyéb bevételek, így a kutatási pályázatokból befolyó összegek pedig nem állandóak, nem tervezhetők, és szerződés szerint nem használhatók fel alaphér-kifizetésre. Így állhatott elő az a helyzet, hogy a JATE-n éves szinten 130 millió, a budapesti ELTE-n pedig havi 14 millió forint hiányzik a törvény végrehajtásához. Ebben a helyzetben az intézmények két dolgot tehetnek. Minden, a képzés és kutatás fejlesztésére, dologi kiadásokra, beruházásra szánt összeget átcsoportosítanak, és a kormányzat ígéretével szemben maguk vállalják a bértábla módosításának anyagi terhet, vagy ismétellen elbocsátanak néhány száz oktatót. Mindkét döntés az oktatás teljes ellehetetlenüléséhez vezet.

A harmadik megoldás a demonstráció, végső esetben a felvételi moratórium, mely érdekérvényesítési eszközöket tegnap helyezett kilátásba a fővárosi tudományegyetem. A JATE, jöllehet, az ELTE felhívására csatlakozott a bérharcához, a tárgyalásos megoldás híve. A megalázóan alacsony fizetésért dolgozó, a magyar oktatásnak és tudománynak mégis nemzetközi elismerést kivívó oktatók és kutatók tudják, a törvény adta, ám a hallgatókat és a szülőket hátrányosan érintő lépésekhez csak a legvégső esetben szabad folyamodniuk. Ami döntésük mögött van, úgy hívják: felelősség, tisztesség.

Keczer Gabriella

Az ELTE nyílt levele

● Budapest (MTI)

Az ELTE dolgozóinak a törvényben előírt, új közalkalmazotti bértábla szerinti bérét márciusban nem fizették ki, mert az egyetem ehhez szükséges pénznek csak a 32 százalékát kapta meg. Az ELTE dolgozói ezért március 4-én nagygyűlést tartottak és határozott elégedetlenségük kifejezésére nyílt levélben fordulnak Önökhöz.

Miniszter Urak! Önök személyükben és politikai súlyukkal garanciát vállaltak reálbérünk 1997. évi szinten tartására. Megállapodásokat kötöttek velünk, amelyeket most nem tartanak be. A megállapodások szövegének fondorlatos magyarázatása folyik államtitkári szinten és az érdekegyeztetésben jöttányit sem jutottunk előre. Kilátásba helyezték, hogy a kormány megkeresi azokat a politikai

és jogi eszközöket, amelyekkel e mulasztás pótlása kikényszeríthető". Ezt kívánjuk mi is! Tegyük meg! Intézkedjenek, hogy a 3 éves megállapodás szelleme és betűje szerint, a KIÉT keretében történt egyezségnek megfelelően járjanak el!

Követeljük elmaradt bérünk még márciusban történő kifizetését. A költségvetési törvényben módosított közalkalmazotti törvény új bértábla-besorolásának megvalósításához szükséges pénzt intézményünk haladéktalanul kapja meg! ...

... Amennyiben 10 napon belül a megoldás érdekében érdemi döntés nem történik, az ELTE dolgozói a keményebb fellépés eszközeit (demonstráció, felvételi moratórium, sztrájk) választják. Ennek előkészítésére a nagygyűlés határozata alapján akcióbizottság alakult.